

УДК 343.14

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.50>

Катерина Вікторівна Горбунова,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра кримінального процесу та
організації досудового слідства (викладач),
кафедра кримінального права та кримінології (аспірант);*

<https://orcid.org/0000-0002-1120-2682>,

e-mail: ilyxagorbunov9@gmail.com

СПОСІБ І ЗАСОБИ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПОЛЮВАННЯ ЯК ОБСТАВИНИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ (НА МАТЕРІАЛАХ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)

Проведено аналіз практики застосування норми про відповідальність за незаконне полювання (ст. 248 Кримінального кодексу України), виявлено найбільш поширені способи та знаряддя (засоби) незаконного полювання. На підставі дослідження визначено типове поєднання способів і знарядь (засобів) незаконного полювання.

Ключові слова: полювання, розслідування, кримінальне правопорушення, спосіб учинення правопорушення, засоби та знаряддя правопорушення.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Чинне кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство як основа для застосування найбільш суворого виду юридичної відповідальності містить вичерпний перелік обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Серед них головною та базовою є подія кримінального правопорушення, що характеризується часом, місцем, способом та іншими обставинами його вчинення (п. 1 ч. 1 ст. 91 Кримінального процесуального кодексу України)¹. Правильне тлумачення та розуміння цих обставин, а також ґрунтовний аналіз практики застосування норм кримінального права створюють передумови для реалізації принципів законності та настання відповідальності в разі вчинення суспільно небезпечного діяння, що визначається Кримінальним кодексом (далі – КК) України як кримінальне правопорушення.

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 03.05.2023).

Встановлення типових способів і найбільш поширених засобів учинення незаконного полювання, механізму його реалізації в умовах певної обстановки дозволяє систематизувати їх та використовувати під час розробки рекомендацій з розслідування кримінальних проваджень проти доквілля. Однак в умовах динамічного розвитку суспільних відносин, виникнення нових способів учинення та знарядь незаконного полювання постає нагальна потреба в перегляді змісту кримінально-правових норм та виробленні рекомендацій для їх застосування, що свідчить про актуальність цієї проблематики. Додаткової аргументації вивчення способів та засобів учинення конкретного кримінального протиправного посягання набуває через те, що при ухваленні вироку суд індивідуалізує покарання, враховуючи спосіб учинення кримінального правопорушення, адже він визначає ступінь небезпечності кримінального протиправного посягання.

Стан дослідження проблеми

Проблематика кримінально-правової охорони мисливства та протидії екологічним правопорушенням досліджувалася такими вченими, як В. І. Андрейцев, В. І. Борисов, М. П. Волик, П. А. Воробей, С. Б. Гавриш, В. Г. Гончаренко, С. А. Годуб, М. В. Господарець, В. К. Грищук, С. А. Данилюк, О. М. Костенко, М. Й. Коржанський, І. П. Лановенко, Ю. І. Ляпунов, В. К. Матвійчук, П. Т. Некіпелов, В. Д. Пакутін, П. Ф. Повеліцина, Є. А. Стрельцов, В. Я. Тацій, С. В. Трофімов, Ю. А. Турлова, В. А. Широков, С. С. Яценко та ін. Значний внесок учених у розробку проблематики дослідження є беззаперечним, однак аналіз судової практики дозволяє зробити висновок, що методичні рекомендації слідчих органів не охоплюють повного комплексу питань щодо зовнішнього прояву суспільно небезпечних діянь, відповідальність за які передбачено ст. 248 КК України, а іноді вони просто ігноруються практиками при розслідуванні.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є виявлення (на підставі аналізу правозастосовної практики) типових і найбільш поширених способів (форм) учинення незаконного полювання, знарядь, що використовуються для посягання на об'єкти тваринного світу. *Досягненню* поставленої мети сприяє вирішення таких *завдань*: визначення найпоширеніших засобів та способів учинення незаконного полювання, його механізму та знарядь, аналіз здійснення підготовки, що передує вчиненню кримінального правопорушення.

Наукова новизна дослідження

Новизною дослідження є здійснення порівняльного аналізу судової практики, який дозволяє визначити та вдосконалити окремі аспекти позитивної динаміки й наявні недосконалості, що сприяють

розробленню рекомендацій та пропозицій щодо їх подальшої систематизації і використання при розслідуванні кримінальних правопорушень проти довкілля.

Виклад основного матеріалу

Розглядаючи спосіб учинення кримінального правопорушення у кримінально-процесуальному або криміналістичному аспектах, слід вказати, що поширеним і фактично загальновизнаним є ототожнення способу кримінального правопорушення з «комплексом всіх взаємопов'язаних дій, операцій і рухів злочинця при вчиненні злочину» [4, с. 424].

Як зазначає О. В. Одерій, спосіб учинення кримінального правопорушення являє собою «обумовлену різними суб'єктивними та об'єктивними чинниками систему усвідомлених і взаємопов'язаних дій злочинця з підготовки, безпосереднього вчинення та приховування злочину, спрямованих на отримання злочинного результату» [3, с. 59].

Знання обстановки кримінального правопорушення, зазначає В. В. Тищенко, дозволяє слідчому будувати версії щодо злочинця, механізму злочину, цілей і мотивів злочину [5, с. 69–70]. Отже, спосіб учинення кримінального правопорушення можна розглядати як детерміновану предметом, особистістю та обставинами комплекс дій суб'єкта, що спрямовується на досягнення та реалізацію мети злочинного наміру.

Опрацювання матеріалів судової практики надає можливість визначити найбільш поширені підготовчі дії, які передують учиненню незаконного полювання, зокрема форми (способи) вчинення незаконного полювання, сформувані уявлення про час його вчинення і типові засоби, що застосовуються. Такий аналіз має і практичне, і теоретичне значення, адже, як зазначає О. В. Одерій, виходячи, наприклад, зі способу вчинення злочину, можна прогнозувати подальшу поведінку злочинців, висувати обґрунтовані версії про реальні мотиви вчинення злочину, вирішувати питання про перспективність (або, навпаки, безперспективність) розробки проведення певних тактичних операцій тощо [2, с. 258–259].

Під час аналізу судових рішень нами було враховано й попередню кримінальну протиправну діяльність винного: замах на вчинення правопорушення та готування до нього. Це дозволило визначити найбільш поширені і типові підготовчі дії, що передують незаконному полюванню, серед яких:

- 1) вибір часу та місця незаконного полювання. У більшості випадків полювання являє собою діяльність, що супроводжується вистежуванням дичини й обранням місць для засідки. Зазвичай мисливці методично обходять перспективні місця, де можуть перебувати певні види тварин, і намагаються виявити їх раніше, ніж вони виявлять

мисливця. У подальшому відбувається непомітне наближення мисливця до дичини на відстань вдалого пострілу або розміщення пельть, сіток у місці прогнозованого перебування тварин;

2) підшукування та підготовка знарядь і засобів незаконного полювання. У переважній більшості проаналізованих випадків незаконного полювання основним знаряддям були мисливські рушниці (87,8 %), рідше використовувалися петлі (9,8 %) та сітки (2,4 %), капкани, гачки, самостріли та ловчі ями;

3) підбір співучасників незаконного полювання. Серед розглянутих судових рішень 17,1 % кримінальних правопорушень були вчинені за попередньою змовою групою осіб. Критеріями обрання співучасників були близьке проживання від місця здійснення незаконного полювання, знання місцевості, близьке знайомство тощо;

4) вирішення питання про здобич. Переважно здобуті тварини використовувалися для задоволення власних потреб, в окремих випадках отримане м'ясо реалізувалося серед сусідів та знайомих.

У частині 1 ст. 248 КК України визначено форми незаконного полювання, якими визнаються: а) порушення правил полювання, якщо воно заподіяло істотну шкоду; б) незаконне полювання на певних територіях (у заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду); в) полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України.

Слід вказати, що в межах «порушення правил полювання», враховуючи положення ст. 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення, розглядається: а) полювання без відповідного дозволу; б) полювання в заборонених для полювання місцях; в) полювання в заборонений для полювання час; г) полювання забороненими для полювання знаряддями або способами; ґ) полювання на заборонених для добування тварин; д) допуск собак у мисливські угіддя без нагляду; е) полювання з порушенням встановленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку; є) транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту в контрольній картці обліку добутої дичини і порушень правил полювання та в дозволі на їх добування¹.

Серед опрацьованих матеріалів судової практики порушення правил полювання становило 14,6 %. Серед способів порушення правил полювання найбільш поширеним є вчинення полювання без належного дозволу (без відповідних документів) – 83,3 % випадків,

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 03.05.2023).

полювання в заборонений час та у недозволені для цього строки на відповідні види тварин – 16,7 %.

Згідно зі ст. 14 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» дозвільними документами на право полювання (для громадян України) виступають: а) посвідчення мисливця; б) щорічна контрольна картка обліку добутої дичини і порушень правил полювання з відміткою про сплату державного мита; в) дозвіл на добування мисливських тварин (ліцензія, відстрільна картка або дозвіл на діагностичний та селекційний відстріл тощо); г) відповідний дозвіл на право користування вогнепальною мисливською зброєю в разі її використання; ґ) паспорт на собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів у разі їх використання під час полювання¹.

Так, Високопільським районним судом Херсонської області «була визнана винною ОСОБА_1, що знаходячись на території мисливських угідь, які у відповідності до рішення VI сесії шостого скликання Херсонської обласної ради від 25.04.2011 № 185 надані у користування Високопільській районній організації українського товариства мисливців та рибалок, що розташовані поблизу с. Новобратське Високопільського району Херсонської області в період з жовтня місяця 2011 року по 3 лютого 2012 року, без передбаченого законом дозволу, у недозволені строки полювання, перевищуючи встановлені законом ліміти добування добичі, із використанням заборонених знарядь – петель, здійснювала незаконне полювання на мисливського звіра – зайця-русака в кількості 10 штук та мисливського птаха – фазана в кількості 20 штук, вартість яких у відповідності до такси, що використовується для обчислення розміру у разі відшкодування збитків, які були завдані внаслідок порушення законодавства у галузі мисливського господарства та полювання (крім видів занесених до Червоної книги України), затвердженої Наказом Міністерства природи України та Держкомлісгоспу України від 18.07.2007 року № 332/262 становила за одного зайця-русака 500 гривень на суму 5 000 гривень та за одного фазана вартістю 500 гривень на суму 10 000 гривень»².

У зазначеному рішенні суду має місце одночасне поєднання порушень декількох правил полювання: без передбаченого законом

¹ Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 № 1478-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> (дата звернення: 03.05.2023).

² Вирок Високопільського районного суду Херсонської області від 24.04.2012 : справа № 2106/547/2012 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/23973202> (дата звернення: 03.05.2023).

дозволу, у недозволені строки полювання та з використанням забронених знарядь – петель.

Окремим способом учинення кримінального правопорушення є не безпосереднє порушення правил полювання, а вчинення діяння, яке прирівнюється до порушення таких правил. Йдеться про перебування осіб у межах мисливських угідь (також на польових і лісових дорогах (крім доріг загального користування)): а) зі зброєю або б) з капканами та іншими знаряддями добування звірів і птахів, або в) з собаками мисливських порід чи ловчими звірами і птахами, або г) з продукцією полювання (крім випадків регулювання чисельності диких тварин, польових випробувань і змагань мисливських собак (не нижче обласного рівня) (ч. 3 ст. 12 Закону України «Про мисливське господарство та полювання»)).

Так, Глухівській міськрайонний суд Сумської області виніс обвинувальний вирок щодо «ОСОБА_1, який будучи зареєстрованим як мисливець, згідно посвідчення мисливця серії СМ 23384, виданого 09.02.2012 року, знаючи права та обов'язки мисливця та правила полювання, з метою умисного вчинення незаконного полювання на диких тварин, всупереч вимогам ст. 23 Закону України «Про тваринний світ», ст. 14 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», у заборонений час, в забороненому місці, а саме об'єкті природно-заповідного фонду – заказник загальнодержавного значення «Шалигинський», що розташований в кварталі № 8 Шалигинського лісництва ДП «Глухівське лісове господарство», взявши з собою мисливську зброю, на яку не мав відповідного дозволу, а саме гладкоствольну мисливську рушницю «ИЖ-18-ЕМ-М», 12 калібру, НОМЕР_1, один мисливський патрон 12 калібру до мисливської зброї 12 калібру, із с. Сваркове 09 лютого 2015 року прийшов на територію лісового масиву, що на території кварталу № 8 Шалигинського лісництва ДП «Глухівське лісове господарство», полювання в якому категорично заборонено. Перебуваючи у вказаному місці ОСОБА_1, тримаючи в руках розчохла зібрану та заряджену мисливську зброю з метою вистежування та переслідування диких звірів прямував територією вказаного заказника і був виявлений та затриманий працівниками ВПС «Шалигине» Сумського прикордонного загону»¹.

Однак єдиного підходу щодо кваліфікації зазначених суспільно небезпечних діянь немає, окремі суди розглядають перебування осіб у межах мисливських угідь з будь-якою стрілецькою зброєю як замах

¹ Вирок Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 10.07.2015: справа № 576/737/15-к, провадження № 1-кп/576/100/15 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/46508185> (дата звернення: 03.05.2023).

на полювання (наприклад, вирок Маневицького районного суду Волинської області у справі № 164/623/14-к¹).

Такий спосіб учинення кримінального правопорушення, як незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, серед опрацьованих матеріалів судової практики виявлений у 75,6 % випадків.

Як зазначено у Преамбулі Закону України «Про природно-заповідний фонд України», якщо ділянки суші та водного простору, а також природні комплекси й об'єкти, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну й економічну цінність та призначені для збереження природної різноманітності, генофонду видів тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу, а також фонового моніторингу навколишнього природного середовища, то вони вилучаються з господарського використання повністю або частково і оголошуються територією чи об'єктом природно-заповідного фонду України².

Відповідно до чинного законодавства до складу природно-заповідного фонду України входять: а) державні заповідники; б) природні національні парки; в) заказники; г) пам'ятки природи; ґ) ботанічні сади; д) дендрологічні та зоологічні парки; е) парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва; є) заповідні урочища.

Так, «ОСОБА_4 згідно вироку від 23 лютого 2015 року була звинувачена Кам'янець-Подільським міськрайонним судом Хмельницької області в тому, що вона близько 14 год. 9 січня 2015 року перебуваючи на території саду розташованого на відстані 1200 м від дороги сполученням с. Привітне та с. Дерев'яни біля с. Броварі Кам'янець-Подільського району, що відноситься до території національного природного парку “Подільські Товтри”, за допомоги мисливської двохствольної гладкоствольної куркової рушниці 16-го калібру, моделі “БМ” серії НОМЕР_2, 1957 року випуску в порушення вимог п. 2 ст. 20 Закону України “Про мисливське господарство та полювання”, усвідомлюючи незаконність своїх дій, здійснив вистріл дикою кабана, чим завдав шкоди навколишньому природному середовищу на суму 11 тис. грн»³.

¹ Вирок Маневицького районного суду Волинської області від 16.05.2014 : справа № 164/623/14-к, провадження № 1-кп/164/42/2014 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/38743501> (дата звернення: 03.05.2023).

² Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення: 03.05.2023).

³ Вирок Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 23.02.2015 : справа № 676/676/15-к, провадження № 1-кп/676/95/15 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/42860334> (дата звернення: 03.05.2023).

«ОСОБА_1 був засуджений вироком Хустського районного суду Закарпатської області від 30 червня 2021 року. Правопорушення відбулося за таких обставин: 22.02.2021, біля 07 год. 00 хв., діючи умисно, перебуваючи в урочищі Чорна Ріка-Шпількня, що розташоване в с. Синевир, Хустського району, Закарпатської області, яке відповідно до положення про Національний природний парк Синевир, відноситься до території Національного природного парку Синевир та є об'єктом природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, з використанням гладкоствольної рушниці ИЖ-18, кал. 20/70, якою володіє відповідно до дозволу № 5/10 на право зберігання, носіння зброї, у світлу пору доби, побачивши біля струмка оленя благородного, здійснив відстріл самки оленя благородного із сформованим ембрионом (плодом)»¹.

Такий спосіб учинення кримінального правопорушення, як полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України, було зафіксовано у 9,8 % випадків.

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про Червону книгу України» до Червоної книги України занесені рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, види тваринного і рослинного світу, що постійно або тимчасово перебувають (зростають) у природних чи штучно створених умовах у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони².

«ОСОБА_1 був засуджений 29 вересня 2021 року Тячівським районним судом Закарпатської області за вчинення діяння за таких обставин: 16 листопада 2019 року у період часу з 06.00 год. по 13.00 год., перебуваючи на полюванні неподалік вул. Добролюбова, в ур. Солотвинські угіддя, у межах смт. Солотвино, Тячівського району Закарпатської області, діючи умисно, переслідуючи мету добування (відстріл) мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі, із використанням власної гладкоствольної рушниці BeneLLi M-2 12 калібру, № НОМЕР_1, якою володів на підставі відповідного дозволу № 17, незаконно добув (вполював) шляхом відстрілу тварину породи Кіт лісовий (*Felis silvestris* Schreber, 1777), вид якого занесений до Червоної книги України. Внаслідок вищевказаних неправомірних дій ОСОБА_1, згідно Постанови КМУ № 1030 від 07.11.2012 року «Про

¹ Вирок Хустського районного суду Закарпатської області від 30.06.2021 : справа № 302/232/21, провадження № 1-кп/309/78/21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97982207> (дата звернення: 03.05.2023).

² Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 № 3055-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14> (дата звернення: 03.05.2023).

розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)” спричинив матеріальну шкоду, на загальну суму 8000 гривень»¹.

Окремої уваги потребує розгляд питання про знаряддя та засоби, що використовують для незаконного полювання. Слід вказати, що застосування під час полювання клеїв, петель, капканів, підрізів, закотів, гачків, самострілів, ловчих ям уже само собою належить до використання заборонених знарядь і вказує на незаконність такого виду діяльності.

Так, за вироком Лебединського районного суду Сумської області було визнано винною «ОСОБА_1, який 21 грудня 2017 року за допомогою металевого тросу та паяльника виготовив незаконне приладдя для полювання на диких тварин, а саме “петлю” та встановив її, прив’язавши один край до дерева, в яру, що знаходиться за вул. Запашною, с. Ворожба в напрямку до м. Лебедин, на території гідрологічного заказника місцевого значення “Ворожбянський”. Наступного дня, після перевірки зазначеної “петлі” він виявив, що в ній знаходиться мертва козуля, коричневого кольору»².

До заборонених знарядь належать і сітки. Відповідно до вироку Чемеровецького районного суду Хмельницької області «допитаний ОСОБА_1 пояснив, що до нього надходили неодноразові скарги від жителів селища, огороди яких межують з місцевим ставком, з проханям провести вилов невідомих звірів у садку, які пошкоджують сільськогосподарські рослини, що там ростуть. З цією метою він після декількох днів в садку ОСОБА_3 у норі на відстані біля 15–20 м від водойми ставив металеві циліндричні сітки, якими проводив вилов ондатри»³.

¹ Вирок Тячівського районного суду Закарпатської області від 29.09.2021 : справа № 307/3671/20, провадження № 1-кп/307/931/20 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99955188> (дата звернення: 03.05.2023).

² Вирок Лебединського районного суду Сумської області від 29.01.2018 : справа № 580/33/18, провадження № 1-кп/580/71/18 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71842655> (дата звернення: 03.05.2023).

³ Вирок Чемеровецького районного суду Хмельницької області від 27.05.2015 : справа № 687/2011/14-к, провадження №1-кп/687/3/2015 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/44466418> (дата звернення: 03.05.2023).

Висновки

Дослідженням встановлено, що підготовка до вчинення незаконного полювання може включати в себе: 1) вибір часу та місця незаконного полювання; 2) підшукування та підготовку знарядь і засобів незаконного полювання; 3) підбір співучасників незаконного полювання; 4) вирішення питання про здобич. Аналіз матеріалів судової практики надав додаткового обґрунтування основним виробленим у теорії типовим способам незаконного полювання: 1) вчинення полювання без дозволу (на добування мисливських тварин, на використання вогнепальної мисливської зброї тощо); 2) вчинення полювання в заборонений час (з порушенням для полювання строків на окремі види тварин, у нічний період доби тощо); 3) вчинення полювання із використанням заборонених знарядь та забороненими способами (петлі, капкани, сітки тощо); 4) вчинення полювання в заборонених місцях (території та об'єкти природно-заповідного фонду, відтворювальні ділянки тощо); 5) полювання на види тварин, що занесені до Червоної книги України. Зазначений перелік типових способів і знарядь учинення незаконного полювання не є вичерпним, однак є найбільш перспективним у частині розробки методик їх розслідування. Найбільш поширеними знаряддями під час учинення незаконного полювання залишаються мисливська (гладкоствольна або вогнепальна) зброя, петлі та сітки.

Ураховуючи той факт, що більшість випадків незаконного полювання становить полювання в заборонених місцях (заповідники або інші території чи об'єкти природно-заповідного фонду), найбільш поширеним місцем учинення полювання слід вважати саме ці об'єкти.

Список бібліографічних посилань: 1. Методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк, О. В. Захарова та ін. ; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. 2-ге вид., перероб. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 312 с. 2. Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с. 3. Одерій О. В. Криміналістична характеристика злочинів проти довкілля: проблеми побудови та використання. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2012. Вип. 12. С. 51–60. 4. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2008. 588 с. 5. Тищенко В. В. Корисливо-насильницькі злочини: криміналістичний аналіз : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2002. 360 с.

Надійшла до редакції 06.05.2023

Прийнята до опублікування 11.06.2023

Horbunova K. V. Methods and means of committing illegal hunting as circumstances of proof in criminal proceedings (based on case law)

The present criminal and criminal procedural legislation, as well as the practice of application of the provisions on criminal liability for illegal hunting have been studied. As the study subject, the examples of case law have been chosen, which allowed to identify typical ways and means of committing a criminal offence in the presence of specific circumstances of their application. The correlation of substantive and procedural law provisions aimed at achieving the goal and fulfilling the tasks of investigating criminal offences against the environment has been analysed; recommendations on the practice of application of criminal liability provisions have been provided; the correct interpretation of the ways and means of committing illegal hunting based on the analysis of law enforcement practice has been ensured. Based on the analysis of law enforcement practice of some aspects of the criminal procedural component, the most common and typical means, methods (forms), and tools of illegal hunting used in encroachment on wildlife have been identified.

It has been established that preparation for committing illegal hunting may include: choosing the time and place of illegal hunting; searching for and preparing illegal hunting tools and means; selection of accomplices to illegal hunting; and deciding on the prey. The typical ways of committing illegal hunting have been defined as follows: hunting without a permit (for hunting animals, for the use of firearms, etc.); hunting at prohibited times (during the periods prohibited for hunting of the respective species of animals, in the dark, etc.); hunting with the use of prohibited tools and prohibited methods (nooses, traps, nets, etc.); hunting in prohibited areas (on the territories and objects of the nature reserve fund, in reproduction areas, etc.); hunting for animal species listed in the Red Book. The above list of typical methods and tools for committing illegal hunting is not exhaustive, but is the most promising in terms of developing methods for their investigation. The most common tools used in illegal hunting are hunting (smoothbore or firearms) weapons, nooses and nets.

Key words: hunting, investigation, criminal offence, method of committing an offence, means and tools of an offence.

